

Troostwoord voor christenen, in alle wederwaardigheden

<https://hdl.handle.net/1874/353211>

gla.

5

TROOSTWOORD VOOR CHRISTENEN,

IN

ALLE WEDERWAARDIGHEDEN,

DOOR

M. L U T H E R.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

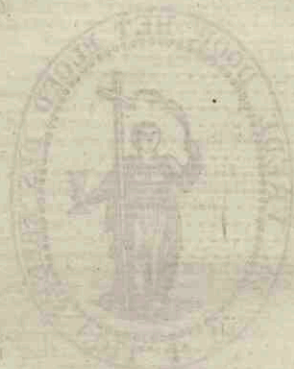
Drukkers van het Nederlandsche Zendclingenootschap.

1833.

THEOSTWORD VOR CHRISTENEN

ALLE WEIENWANGIGEN

M. L. U. B. A.

IN DER KUNSTSTADT

IN DER KUNSTSTADT

VERLAG VON M. L. U. B. A.

1831

VOORBERIGT.

*Gecommitteerden van het Nederlandsche
Zendelinggenootschap, tot het opstellen,
verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes,
ter bevordering van Evangelische kennis
en Godzaligheid, ook bij mingeoefenden; —
namelijk: R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN
MARKEN, J. CLARISSE, A. L. M. Phil. en
Theol. Doct. en Prof., A. DE VRIES,
L. EGELING, J. G. VORSTMAN, R. ADRIANI,
Predikanten te Amsterdam, Hoorn, Leyden*

en Rotterdam; overeenkomstig hun Ambt en Bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen Landgenooten aan; erkennende intusschen geene Uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de Drukkers dezes, onderteekend is.

M. W. J. L. J. J. J.

V O O R W O O R D.

Nevensgaand Stukje is oorspronkelijk door den grooten Kerkhervormer LUTHER geschreven, dien man vol des geloofs en der kracht, welke door zijne prediking, voorbeeld en geschriften eene der meestgezegendste werktuigen in de hand des Heeren voor de kerk van Christus geweest is. Hij schreef het zelve in het jaar 1520 bij gelegenheid, dat de Godvruchtige FREDRIK Keurvorst van Saxon door eene ziekte was aangetast. Aan dezen Vorst heeft hij het ook opgedragen onder den titel: *Troostboekje in alle wederwaardigheden, voor Christelijk geloovige menschen.* Hij deed dit op aanraden van zijnen vriend den Keurvorstelijken Hofkapellaan SPALATIUS, die hem opwekte aan den welbeminden Vorst eenige geestelijke vertroosting toedienen.

Gelijk de meeste schriften van LUTHER door eene hem eigenaardige eenvoudige maar tevens krachtvolle toon zoo wel, als door het

rein Bijbelsche en gewigtige van den inhoud zich gunstig onderscheiden, zoo beveelt zich ook dit boekje aan ieder aan, die ware stichting verlangt, en meer op zaken dan woorden let.

De Vertaler las hetzelfde meermalen met beschaving en tot zijne leering, wenschte het in handen van zijne Christelijke landgenooten, en dacht het niet ongeschikt eene plaats te bekleeden, onder de Kleine Stukjes van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, welke allerwege verspreid, onder Gods zegen voor menig een, gelijk hij vertrouwt, groot nut stichten.

Het is wel meer dan drie eeuwen oud, doch in onze taal nimmer overgezet, en aan de meeste onzer landgenooten ten eenemaal onbekend, en dus voor u die het oorspronkelijke niet kent, geheel nieuw. De waarheid die uit God is, is nog veel ouder, en wanneer ze met haar licht, kracht en troost ons gemoed doordringt, is ze altijd versch en levendig. De behoeften van den lijdenden mensch, zijn thans ook wel dezelfde gebleven als in 1520. En wat men sedert dien tijd moge veranderd verbeterd en uitgevonden

hebben, een betere, duurzamer en krachtiger vertroosting, dan die gij hier uit, en naar het woord des Heeren zult aantreffen, heeft men nog niet uitgevonden; even zoo min als men eene betere Zon, dan die van het begin der wereld de aarde beschenen en verkwikt heeft, zal kunnen aanwijzen.

Het is een woord van *vertroosting in allerlei wederwaardigheden*, niet alleen in krankheid, maar ook in andere rampen en verdrietelijkheden dezes levens. Het troosten van bedroefden is niet ieders zaak. Men kan dikwijls ijdele en valsche gronden van troost aanvoeren, die als een gebroken staf zijn, welke ons begeeft, wanneer wij daarmee ons ondersteunen willen; men kan goede troostgronden op eene verkeerde wijze, even gelijk goede geneesmiddelen ongepast aanwenden. Om op de regte wijze te troosten is er veel Bijbelkennis, Zelfskennis en Menschkunde noodig. Hij die daar mede begiftigd is, de waarheid die in Christus is en het levendig geloof aan dezelve niet slechts uit de boeken, maar met zijn hart bij eigene ervaring kent, en daarbij in de lijdensschool geoefend is; dat is de regte

man die men gaarne wil hooren, en ook bevoegd is om een woord mede te spreken. Zulk een man was LUTHER, die met PAULUS zeggen kon: *die in alles verdrukt word, doch niet benaauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch daarin niet verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven* (1).

Het is een troostwoord voor *Christelijk geloovige menschen*, deze zijn volgens LUTHER en ook volgens den Bijbel, niet die het geloof belijden, maar die het levendige geloof in Christus als hunnen Heiland en Heer in hun hart hebben en beoefenen, hem met de geheele ziel aanhangen, en uit dankbare wederliefde zoeken te behagen en te gehoorzamen. Voor zulken is dit boekje bijzonder geschreven, want de gronden der bemoediging hier medegedeeld, kunnen door het geloof alleen verstaan, gewaardeerd en genoten worden. Maar daarom is het niet ongeschikt voor menschen, die zich dat ware geloof nog niet durven toekennen; integendeel het is regt geschikt, om hen tot dat geloof optewekken en aantemoedigen, daarin te helpen en den last des lijdens die hen

(1) 2 Cor. IV; 8, 9.

drukt, te verligten. Het is daar mede gelijk met de verzachtende balsem voor de wonden des ligchaams: zij is voor allen goed, maar om de heilzame kracht derzelve te ervaren moet men ze gebruiken en op de wond leggen. Zoo is dit woord der vertroosting voor allen geschikt, maar door het geloof daalt het in het hart, en verzacht het de wonden der ziel.

Ik heb het oorspronkelijke werkje eenigzins bekort, doch alleen in datgeen wat, behoudens de hoofdzaak, kon gemist worden, en mij mingepast voorkwam. Ik geve u LUTHERS eigen woorden, zonder eenige aanmerkingen, om het boekje niet te uitgebreid en te kostbaar te doen worden; en ten einde den oorspronkelijken schrijver niet onkenbaar te maken in zijne wijze van beschouwen en behandelen, heb ik zijne verdeeling en orde behouden, schoon daarop geene ongegronde bedenking te maken; is maar ik moest LUTHER geven zoo als hij was en sprak. Het weinige dat ik mij veroorloofd heb op enkele plaatsen er bijtevoegen, is tusschen twee haakskens [» »] geplaatst, en dus gemakkelijk te onderkennen.

LUTHER vergelijkt in zijne opdracht aan den Keurvorst, dit zijn geschrift bij eene tafel in twee deelen, elk van zeven beeldtenissen voorzien, (bedoelende daarmede de onderscheidene hoofdstukken der goede en der kwade dingen, die den mensch van alle zijden op aarde omgeven), en zegt er van: *het is geen zilveren, maar geestelijke Tafel, welke niet in de kerk, maar in het hart behoort te staan, zij kan ook geene andere bekwame plaats hebben.* Ja! in het hart! in uw en mijn hart, Lezer! moet de inhoud diep ingeprent en bewaard worden, dat kan noch vertaler noch schrijver doen, maar alleen Hij, die den toegang tot ons hart heeft. Bid-dend lezen, herhaald nadenken, er mede inkeeren tot ons zelve, dit is het waartoe wij geroepen worden, en de weg, in welken wij de vertroosting des H. Geest ook mogen verwachten, en daartoe wensch ik, zij de uitgave en verspreiding van dit Stukje voor u en voor velen gezegend, door Hem die ons heeft lief gehad en ons een eeuwige vertroosting en goede hope in de genade gegeven heeft. (1)

(1) 2 Thess. II: 16.

Wanneer de Apostel PAULUS de Christelijke vertroosting beschrijven wil voor de Christenen te Rome, dan zegt hij: Mijne lieve Broeders! *alles, wat te voren geschreven is, is tot onze leering te voren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hope zouden hebben* (1). In welk gezegde hij aanwijst dat onze vertroosting in de H. Schrift moet gezocht, en daaruit genomen worden. Deze gebruikt tweeërlei wijzen van vertroosting; door ons twee voorstellingen der dingen welke onder elkander vermengd zijn, voor oogen te houden, namenlijk der kwade en der goede dingen, want de H. Geest weet dat elke zaak den menschen alzoo voorkomt, naarmate derzelve voorstelling zich in zijnen Geest.

(2) Rom. XV: 4.

heeft ingedrukt. Wat wij voor gering en nietswaardig beschouwen, daar voor hebben wij weinig liefde en ook weinig vrees, hetzij het komt of verloren wordt. Van hier dat de Schrift ons in smartvolle dagen opwekt, om op het tegenwoordige of toekomstige goede, en in voorspoedige dagen, op het tegenovergestelde kwade te zien.

Opdat wij nu deze twee wijzen van voorstelling goed verstaan, willen wij ieder derzelve, in zeven bijzondere deelen splitsen.

Het eerste zal ons de kwade, het andere de goede dingen doen kennen, die wij moeten aanmerken.

E E R S T E D E E L.

V A N D E K W A D E D I N G E N.

Deze brengen wij tot de volgende:

Voor eerst: De kwade dingen die *binnen* den mensch zijn.

Ten tweede: Die, welke daar *voor* hem leggen en in de toekomst hem kunnen of zullen overkomen.

Ten derde: Die achter hem reeds voorbijgegaan zijn.

Ten vierde: Die beneden hem zijn in den staat der vergelding.

Ten vijfde: Die aan de linker zijde.

Ten zesde: Die aan de regter hand voorkomen.

Ten zevende: Die boven hem zijn.

§ 1.

Het inwendige kwaad, dat in den mensch zelve is.

Of men het geloof of niet, dit is zeker: geen pijn, smart of bezwaar naar het uitwendige, kan zoo groot zijn, als de jammer der kwade dingen, die in den mensch zijn, dit is veel grooter dan hij ooit gevoelt of ondervindt; want wanneer de mensch dit in volle kracht ervaarde, dan zou hij de Hel in zijn binnenste hebben. Daarom wanneer de almachtige God ons barmhartig straft, dan legt hij op ons de geringere en minste kwaden: want Hij weet, wanneer

Hij de menschen zoo ver henen voerde, dat zij het inwendige booze geheel gevoelden, zij in hetzelfde oogenblik zouden omkomen en vergaan. De Apostel noemt het hierom *eene vaderlijke kastijding* (1) en onderwijzing, en zegt er van dat *de Heer eenen iegelijken zoon geeselt, dien Hij aanneemt*, hetwelk hij daarom doet, op dat hij door dit geeselen en door die kleinere kwaden, het grootere zou uitdrijven. Is het niet zoo, dat vrome en getrouwe ouders, meer leed en kommer gevoelen van wege hunne kinderen als zij dieven en slechte menschen worden, dan wanneer zij gewond zijn. Ja, de vrome ouders kastijden hunne kinderen, opdat zij niet slecht zouden worden, daarom verbergt God die innerlijke boosheid, en wil, dat zij alleen door het geloof gezien worde, gelijk hij ze door het uitwendige en gevoelige kwaad aanwijst. Ziet daar nu, welk eene weldaad het is, dat men die gansche menigte van inwendige zonden niet kent, noch gevoelt.

(1) Hebr. XI: 6.

Derhalven zien wij, dat zij, die de genade hebben hun waar inwendig ongeluk te aanschouwen, liever alles wat zij hier moeten lijden, verkiezen zullen, dan de inwendige Hel in hun binnenste te ondervinden. Verblijd u, en dank God o mensch! dat gij niet genoodzaakt wordt dit te ervaren, en Hij het u verbergt. Het is ligt te zeggen: ik heb niets minder dan de Hel verdiend; maar het is ondragelijk, dat te ondervinden.

Verder behooren tot de innerlijke jammeren, alle die verdrietelijkheden, welke de Prediker onder de ijdelheid en kwellung des geestes vermeldt, want hoe vele overleggingen en beraadslagingen nemen wij te vergeefs voor? Hoe vele onzer wenschen en begeerlijkheden verdwijnen en bedriegen ons? Hoe veel hooren en zien wij tegen onzen wil? En die dingen welke nu eens naar onzen wensch en wil gebeuren, geschieden dan weder tegen onzen wensch en verlangen, zoodat er niets volmaakt is.

Deze inwendige kwaden, zijn daarom niet

minder kwaad, als zij niet gevoeld en ondervonden worden, maar om dat zij door oefening en door de Goddelijke kracht in ons zijn verkleind en verbroken geworden. Want het is boven alle bedenking, dat wij het kwade in ons en buiten ons, niet naar de waarheid en aard der zaak, maar naar onze wijze en mate van voorstelling meten, beoordeelen, ondervinden of niet ondervinden.

§ 2.

Van de toekomstige kwaden, die ons kunnen of zullen overkomen.

Het zal de smart van het tegenwoordig kwaad ligter en kleiner doen worden, wanneer een mensch zijn gemoed tot de toekomstige rigt, waarvan er zoo vele en zoo groote zijn, dat daartegen eene der voornaamste bewegingen des gemoeds, de vreeze namelijk, gegeven is. Niemand is er, die tegen eenig menschelijk ongeval en lijden

bevestigd en verzekerd is, maar dat alles wat een ander bejegt, kan ook ons treffen. Hiertoe behooren alle de jammergeschiedenissen der menschheid, alle de klagten der wereld, en hetgeen sommige meenen waargenomen te hebben, meer dan driehonderd onderscheidene krankheden, door welke het mensche-lijke ligchaam kan getroffen worden. Indien er hier zoo vele ongesteldheden zijn, hoe groot moet dan niet het getal zijn der onheilen en bezwaren, welke ons in onze bezittingen, vrienden en naar den geest kunnen overkomen.

Indien er nu zoo vele onheilen zijn, die als aan eenen dunnen draad boven ons hoofd hangen, zoo moeten wij bedenken, dat, wat van die ontelbare jammeren ons niet wedervaart, wij dit voor eene groote winst moeten houden, en ons troosten bij het weinige dat ons bejegt; zoodat wij met den Profeet moeten uitroepen: *het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn* (1); want dat zoo vele honderde kwa-

(1) Klaagl. III: 22.

den en rampen ons zijn voorbijgegaan , dit hebben wij aan de Goddelijke barmhartigheid te danken.

Maar al komen nu geene van die gevreesde onheilen u over , zoo zal toch het allergrootste kwaad , *de dood* , zeker komen , schoon niets onzekerder is dan het uur , waarop hij zal verschijnen , en dit is in het oog der menschen zulk een groot onheil , dat zij liever onder alle andere reeds genoemde kwaden willen voortleven , dan sterven.

Hoe vele artseneijen zijn er uitgevonden en vergaderd , om den dood zoo lang mogelijk te verhinderen ? Hoe vele Wijzen en boeken hebben zich vereenigd , om door de voorstelling van dit kwaad , van de zonden af te schrikken , de wereld te verzaken , het lijden en de beproevingen te verzachten , en de bedroefden door de vergelijking of tegenstelling van dit eene groote , maar toch noodwendige , kwaad te vertroosten.

De aan Christus geloovige menschen hebben nog eene bijzondere reden , om voor een toekomstig kwaad te vreezen ; dezelfde

namelijk, die tot de vermaning aan de Corinthers aanleiding gaf: *Die meent te staan, zie toe dat hij niet valle* (1). Zoo glibberig is de weg, zoo magtig de vijand, zoo klein onze kracht, dat wij geen oogenblik op onze goede voornemens ons verlaten kunnen. CYPRIANUS zegt: dat men den dood als een' snellen en tijdigen helper in den nood wel wenschen zou, om van alle deze kwaden, wederwaardigheden en droefenissen bevrijd te worden, en om van de zonde die men in zich gevoelt, en in welke men nog vervallen kan, verlost te zijn. — Ja waarlijk, welk regt geloovig mensch zou hem niet verlangen; niet alleen krank te zijn, maar ook te sterven, als hij ziet en ervaart, dat hij in zijne gezonde dagen in zonden is, en steeds in meer zonden dagelijks valt, en met PAULUS moet zeggen: *het goede dat ik wil, doe ik niet, en het kwade, dat ik niet wil, doe ik* (2); met hem uitroepen: *ach! ik ellendig mensch! wie*

(1) 1 Cor. X: 12. (2) Rom. VII: 19.

zal mij verlossen van het ligchaam dezes doods (1)?

Want de mensch heeft God zijnen Vader niet regt lief, zoo hij niet het kwaad der zonde grooter houdt, dan het kwaad des doods; overmits God den dood alleen daartoe beschikt, om de zonde te doen eindigen en uit te roeijen, alzoo dat de dood is een dienaar des levens en der gerechtigheid.

§ 3.

Van het voorbijgegane kwaad.

Niemand ondervindt de magt en kracht Gods meerder en heilzamer, dan wanneer hij bedenkt de jaren zijnes vervlogenen levens. Daarom zegt AUGUSTINUS: indien de mensch de keus gelaten werd, te sterven of zijn voorbij gegane leven nog eens aantevangen, zoo zou hij den dood kiezen, dewijl zoo vele gevaren en kwaden van allerlei aard, die hij ter naauwernood ontkomen is, zich aan hem vertoonen.

(5) Rom. VII : 24,

Hier toch kan een mensch zien, hoe veel hij zonder zijn toedoen en zorgvuldigheid, ja ook wel zonder en tegen zijn wensch en wil gedaan en geleden heeft, waarop hij weinig gedachte, en waar tegen hij weinig raad te voren had, zoo dat hij na het volbrachte werk zich moet verwonderen, hoe het alzoo heeft kunnen geschieden. *De mensch heeft schikkingen des harten, maar de Heere bestiert zijne gangen* (1). Indien wij nu zien, dat God bij ons geweest is, toen wij het niet dachten noch het daar voor hielden; zoo mogen wij ook niet twijfelen of God is bij ons in die stonden, wanneer wij meenen, dat hij niet bij ons is; want heeft hij ons in zoo vele nooden en wederwaardigheden aangenomen, dan zal hij ons ook in eenen geringen nood niet verlaten, al meenden wij, dat Hij ons verliet.

Wanneer gij daarbij bedenkt, wie voor ons gewaakt heeft zoo vele nachten, als wij geslapen hebben; wie voor ons zorgde toen wij arbeiden, speelden, en allerlei bezig-

(1) Spreuk, XVI: 1.

heden en bedrijven uitoefenden, bij welke wij niet voor ons zelveu zorgden, dan zien wij dat alle onze zorg alleen op God komt, en wij zeer zelden aan onzen eigen' raad en zorg zijn overgelaten. Van daar, dat God ons somwijlen door eene ziekte of ander bezwaar laat beproefd worden, en zich houdt als of Hij voor ons niet zorgde (schoon Hij het altijd doet), terwijl hij tevens verhindert, dat op het zelfde oogenblik zoo vele andere onheilen, als ons van alle zijden omringen, niet te zamen ons overvallen. Hierdoor wil Hij ons leeren, ons aan zijne zorg die wij ons geheele leven door ondervonden hebben, aan te bevelen en toe te vertrouwen. Waarom zijn wij dan zoo angstig, neergebogen en bekommerd in de weinige oogenblikken eener kleine wederwaardigheid? Waarlijk het is ondankbaarheid aan de onafgebrokene zorg Gods, gedurende ons gansche leven genoten, wanneer wij hem eene zeer kleine wijle de zorg voor ons niet durven overgeven, of ons op dezelve verlaten.

Van de kwaden, die beneden ons zijn.

Tot dus ver hebben wij gezien, dat wij slechts *weinigen* van de vele kwaden, en dan nog niet altijd, door de langmoedigheid Gods ondervonden, en dat wij het voor eene groote genade moeten houden, wanneer wij van de ontelbare slagen, welke ons konden treffen, maar een eenige ontvangen.

Dan er zijn ook kwaden beneden ons, wij denken hier aan de gestorvenen en de rampzaligen. Wanneer wij ons oog vestigen op de menigvuldige plotselijke en ontzettende wijzen, waarop de zondaars door den dood gestraft worden, dan bemerken wij ons groot gewin, en dat wij veel weiniger lijden dan wij verdiend hebben. Hoe menig een wordt er opgehangen, verdrinkt, en wordt met eenen geweldigen dood gestraft, die veelligt minder zonde gedaan heeft, dan wij. Zulker einde leert ons onze Heer en Zaligmaker als eenen spiegel ter waarschuwing, te gebrui-

ken, en niet te meenen dat *deze grooter zondaars waren dan wij*. (1) Wij moeten niet denken, dat ons kleine kwaden wachten, wanneer wij evangelijke zonde doen, want de gerechtigheid en waarheid Gods, die eenen ieder vergeldt naar zijne werken, zal om onzentwil niet in onregt en leugen veranderen.

Vertegenwoordigen wij ons daarenboven hen, die reeds in de pijn der verdoemenis zich bevinden, al moesten wij ook ons gansche leven door lijden, hoe weinig is dat te vergelijken met die eeuwige pijn, welke wij door onze zonden verdiend hebben, en waarvan wij nog verschoond zijn. Indien wij deze langmoedigheid en genade Gods niet hoog waarden, en dezelve klein achten, is dat niet snoode ondankbaarheid van een ongevoelig hart? Wij zien derhalve hoe veel lof, dank en liefde wij onzen barmhartigen God en Vader schuldig zijn bij ieder onheil en smart dezer wereld, dewijl het nauwelijks een druppel mag geheeten

(1) Lucas XIII: 1—5.

worden, van dien vollen en bitteren beker der rampzaligheid, welken wij verdiend hadden, en in de plaats des eeuwigen jammers tot den bodem toe wordt uitgedronken.

§ 5.

Van de kwaden aan de linker-zijde.

Hiertoe behooren de velerlei smarten en onheilen, die de groote menigte der booze menschen ons kunnen aandoen, of zelve moeten ondervinden.

Hoe veel kwaad en nadeel hadden zij aan onze ligchamen, onze eer en goeden naam, aan onze goederen, ja onzer zielen kunnen berokkend hebben, en misschien willen aandoen, indien zij niet door Gods hand hierin verhinderd waren? — Ja hoe hooger de stand en de eere is, in welke iemand geplaatst is, in dezelve mate is het getal zijner wangunstige benijders en vijandiggezinde belagers meerder, en zoo veel te meer moet men de goede en alomtegen-

woordige hulpe Gods opmerken en erkennen. Wij moeten daarenboven op het kwade, dat deze booze en ons vijandige menschen ondervinden, letten, ons daarin niet verblijden, maar medelijden met hen hebben. Zij zijn daarin ongelukkiger dan wij, dewijl zij buiten die geestelijke gemeenschap leven, in welke wij ons door Gods genade in het geloof bevinden, zoo dat het kwaad, dat wij lijden, niet te vergelijken is met het hunne. Zij zijn toch in hunne zonden en ongelooft, gevangen in den strik des duivels en zijne slaven. Als wij dit bedenken, hoe groot wordt dan Gods goedheid over ons, welke wij in zijne dienst, door het geloof bij de kleine uitwendige bezwaren, zoo mild mogen smaken.

Inderdaad deze onzaligheid onzer vijanden en der booze menschen, moet een Godvruchtig hart zoo leed doen en bekommeren, dat hij zijn eigen lijden daar bij niets rekent. Ja hij moest zich daar door laten bewegen voor hen te bidden, en zoo te doen gelijk Christus gedaan heeft, zijn eigen smart, regt

en onschuld te vergeten, en slechts bezorgd zijn, hoe hij zijne vijanden van die jammeren zal bevrijden, door welke zij veel zwaarder gefolterd worden, dan hij ooit door zijn ligchamelijk lijden kan gedrukt worden.

De oorzaak echter, waarom onze eigene bezwaren ons meer treffen, is hierin gelegen, dat het oog onzer ziel niet rein genoeg is, om te zien hoe groot de onzaligheid en de oneere is van eenen mensch, die onder de magt der zonde en van zijnen God afgescheiden is. Wie is zoo hardvochtig, dat hij bij het beschouwen der erbarmelijke gedaante van hen, die door zweren, wonden of melaatschheid een afzigtelijk voorkomen hebben, niet het hoofd afwenden, en van schrik terug deinzen zal, maar hoeveel leelijker en afgrijsselijker is de ziel eens zondaars, die geheel bedorven, verontreinigd en misvormd is. Waarlijk hij is diep ongelukkig, en al heeft hij hetzelfde uitwendige lijden gelijk wij, dan treft het hem oneindig meerder, dewijl hij dien zoeten vrede, die stille rust, die vreugde der ziel niet genieten

kan, al had hij alles in de wereld, zoolang zijn verstand en geweten bevlekt en onbevredigd zijn. *De goddeloozen zijn als eene voortgedrevene zee, want die kan niet rusten, en hare wateren werpen slijk en modder op. De goddeloozen zegt mijn God, hebben geen vrede* (1).

Met een woord: Wie met een regt Christelijk gemoed de jammeren der booze menschen aanziet, zij mogen vriend of vijand zijn, die moet daarbij zijn eigen lijden vergeten, en het als niets achten; met MOSES en PAULUS begeerte hebben, om indien zij daar door konden gered worden, voor hen te sterven. Zulk een vuur der liefde brandde in onzen Heer Jezus Christus, toen Hij om onzentwil zich in den dood gaf, en ook hierin ons een voorbeeld heeft nagelaten.

(1) Jesaja LVII: 20, 21.

Van de kwade dingen aan de regter-zijde.

Hier denken wij aan onze vrienden en medestrijders in het geloof. Het kan ons lijden verzachten, wanneer wij met den Apostel PETRUS weten, dat *hetzelfde lijden aan de broederschap die in de wereld is, volbragt wordt* (1), en daarom moeten wij ons niet bevreemden over onze eigene verdrukking. Als wij ons de voorbeelden van dat groote aantal der beproefde lijdens, uit het O. en N. Testament, uit de geschiedenis der Kerk, en van later tijd herinneren, hoe vele opwekking, beschaming en vertroosting zullen wij dan vinden; welk eene krachtige vertroosting geeft ons de Apostel, wanneer hij aan de Hebreërs die nog niet tot den bloede gestreden hadden, schrijft: *Gij hebt vergeten de vermaning, die tot u als tot Zonen spreekt: Mijn Zoon acht niet klein de kasting des Heeren, noch bezwijkt niet als gij*

(1) 1 Petr. V: 9.

van Hem bestraft wordt. Want dien de Heer lief heeft dien kastijdt hij, en Hij geeselt eenen iegelijken Zoon, dien Hij aanneemt. Indien gij de kastijding verdraagt, zoo gedraagt zich God tegen u als Zonen: want wat Vader is er die zijnen Zoon niet kastijdt, maar indien gij zonder kastijding zijt, welke allen deelachtig zijn geworden, zoo zijt gij dan bastaarden en niet Zonen. Hebben wij de Vaders naar het vleesch wel tot kastijders gehad, en wij ontzagen ze, zullen wij dan niet veel meer den Vader der geestes onderworpen zijn, en leven (1)? Hoe kan men nu meerder getroost worden, dan als men hoort, dat die van den Heer geliefd zijn, welke gekastijd en bedroefd worden, dat deze Gods kinderen zijn. en in de gemeenschap der Heiligen staan?

Men moet hier tegen niet inbrengen, dat eenige zeer weinige en kleine, anderen daarentegen vele en groote rampen ondervonden. Want God geeft het eenen iegelijk naar de maat, en niet boven vermogen. *God is ge-*

(1) Hebr. XII: 4—11.

trouw, lezen wij, die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen (1). Hoe meerder het lijden is, des te meer Goddelijke hulp en bijstand, zoo dat de ongelijkheid der bezwaren en des leeds meer schijnbaar in onze oogen, en in de uiterlijke gedaante, dan wel in de waarheid der zaak gegrond is. Wanneer wij ons den Heiligen JOHANNES den zaligen Dooper, die door HERODES onthoofd is, voorstellen, dan moet het ons van verwondering schaamrood maken, hoe zulk een voortreffelijk man, de voorlooper van Christus, de vriend des Bruidegoms, de grootste van alle de Profeten, niet voor een openbaar geregt gebragt, noch ook gelijk Christus met valsche beschuldigingen aangeklaagd, ook niet om des volks wil opgeofferd werd, maar in een gevangenis ten believe van eene dansseres, de dochter van eene echtbreester, is gedood geworden; — de schandelijke onwaardige

(1) 1 Cor. X: 13.

wijze waarop deze Heilige JOHANNES van het leven beroofd is, wiens hoofd op een schotel werd aangeboden aan het verachtelijkste mensch, dit, zeg ik, moet alle onze bezwaren en rampen verminderen. — Waar was toen God die zulke eene schrikkelijke wandaad kon gedoogen? Waar was toen de Heere Christus, die dit hoorende daarop zwijgen kon, en den regtvaardigen en getrouwen Dooper kon laten omkomen, even als was hij aan God en menschen en alle creaturen onbekend? Wat lijden wij dan, dat wij niet zouden roemen, ja dat wij ons niet zouden schamen als het met zulk een lijden vergeleken wordt; en wat moeten wij van ons zelve oordeelen, wanneer wij niets lijden willen, terwijl zulke eerwaardige mannen een' schandelijken dood, onverdiend, geduldig geleden hebben, en hunne doode lichamen aan de vijanden tot spot en verachting overgegeven werden?

Ja wij moeten het bekennen, dat hetgeen wij lijden, niets is, als wij daar bij de smarten der gevangenis, het zwaard, het vuur,

de wilde dieren en ontelbare martelingen overwegen, die zoo vele heiligen hebben moeten doorstaan. Mogelijk zeggen sommigen: ik klaag niet om dat mijn lijden niet met het hunne kan vergeleken worden, maar omdat ik van wege mijne zonde lijde. Zij waren onschuldig, daarom konden zij gewillig en geduldig het lijden dragen, maar ik ben een zondaar en niet waardig met hen vergeleken te worden. Denkt gij dan dat zij ook geene zondaars geweest zijn? Maar gij meent misschien aan eenen HERODES en aan dien eenen verharden moordeenaar bij het kruis gelijk te zijn. Gij zijt hem niet gelijk, wanneer gij geduldig zijt, want wat onderscheide den eenen van den anderen moordeenaar? Wat anders dan de onderwerping, en de erkenenis van Gods regtvaardigheid en zijne schuld. Want dit is de belijdenis en het ootmoedig geloof van alle opregte en tot God wederkeerende menschen, dat zij hunne zonden bekennen, God de eer geven, en tot Jezus Christus, de toevlugt nemen.

Van de kwaden die boven den mensch zijn.

Verheft uw hart en oog naar boven, waar onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus het hoofd van alle heiligen, en den oversten Leidsman en Voorganger van alle lijdenden is. Geen lijdén en bezwaar is zoo bitter, dat de dood des Heeren niet zou zoet maken. Als gij hoort dat Jezus Christus onze Heer en Zaligmaker, de Zoon van God, door zijne allerheiligste vernedering, alle lijdén ja den dood zelfs gewijd en geheiligd heeft, de vervloeking tot zegening, de schande tot eere, de armoede tot rijkdom, ja zelfs den dood tot de poort der eere gemaakt heeft, hoe kunt gij dan zoo hard en ondankbaar zijn, dat gij niet zoudt wenschen en liefhebben het kruis, dat Hij door zijn bloed gereinigd heeft.

Ziet gij het niet, dat onze goede Herder, wetende dat wij door bezwaar en lijdén verschrikt worden, en voor den dood vree-

zen, als een getrouwe geneesmeester, onze zonden en kwalen gedragen heeft, om het ons te verligten, en den vloek uit onze rampen wegtenemen? Wij Christenen zijn gelijk andere menschen, die ook lijden en sterven, het uiterlijk voorkomen is één, maar het is bij hen toch anders als bij ons, want door en in Hem is ons lijden en onze dood geneesmiddel der zielen, en aanvang des levens, dat heeft de Heer zelve gezegd: *Wie mijn woord bewaart, zal den dood niet zien in eeuwigheid* (1). Hoe zal hij den dood niet zien? Omdat, wanneer hij sterft, het leven begint, voor hem wordt de nacht zoo helder als de dag, het eeuwig licht breekt aan. Dit is het voorregt dergenen die in den Heer Christus gelooven; maar den ongelooovigen is deze genade niet.

In dit heiligdom des lijdens bekomen wij de overwinning van dood, hel en van alle zonden. O! dat men het van onzen lieven Heer Jezus Christus, toen hij aan het kruis hing, mogt zien, toen hij zich heeft opgeof-

(1) Joh. VIII: 51.

ferd, om den dood te dooden, hoe hij zich de vreesachtige bloode en versaagde menschen, die voor lijden, pijn, smarten en dood benaauwd zijn, heeft aangetrokken, het bittere heeft uitgedronken en weggenomen. *Aanmerkt hem, die zoodanig een tegenspreken, van de zondaren verdragen heeft, opdat gij niet verflaauwt en bezwijkt in uwe zielen* (1).

Hoe verder iemand van deze gedachten en zin verwijderd is, zoo veel minder kracht heeft voor hem het lijden van Christus; het is het wapen, waarmede wij alle rampen, wederwaardigheden dezes levens, zelfs den dood moeten bestrijden, en kunnen overwinnen. In de beschouwing en de gemeenschap aan dat lijden, moeten alle onze bezwaren, droefenissen en leed verteerd en opgelost worden, zoo dat wij deswegen ons niet ontrusten of bedroeven, maar integendeel het liefhebben, en er een welgevallen in hebben.

(1) Hebr. XII: 3.

T W E E D E D E E L.

V A N D E G O E D E D I N G E N.

§ 1.

Van het invendige goede.

Wie is in staat al het goede optetellen, dat ieder mensch in zijn persoon heeft en bezit? Eerstelijk zijn groot de versieringen en gaven des ligchaams, de schoonheid, de sterkte, de gezondheid, waar door hij zoo vele zaken kan uitvoeren en voor zoo vele voortreffelijke daden geschikt is. Nu hoe groot is het niet, als gij door Gods genade deze gaven tien, twintig, dertig ja meerdere jaren gebruikt hebt, en dan enkele tien of twintig dagen zwak en ziek waart? Hoe dwaas, hoe ondankbaar en vermetel is het niet, wanneer wij ja wel honderde en duizende goede uren willen hebben, maar niet een eenige kwade lijden? Maar met deze voorregten heeft God zich ten onzen opzigt

niet laten vergenoegen, Hij legt ons ook toe rijkdom en overvloed van allerlei goederen, zoo niet allen dan ten minsten velen onzer, en hun wel het meest, die te zwak zijn wederwaardigheden en lijden te verdragen, want als God weinig goed naar het ligchaam geeft, dan geeft hij des te meer moed. De goederen nu des gemoeds zijn beter dan alle anderen, zoo als verstand, kunst, wijsheid, in welke onderscheidene, altijd wijze, maar voor ons dikwijls onnagaanbare bedoeling Hij zijne goedheid openbaart.

Dit alles moet met dankbaarheid opgemerkt worden, en het in onze zwakheid tot vertroosting strekken, dat Hij, bij het menigvuldige der goede dingen en goederen, eene bitterheid en wederwaardigheid in mengt, want gelijk den mensch een geraad zonder saus, eene spijsze zonder zout niet aangenaam is, zoo kan men de ware zoetigheid en kracht in dezen tegenwoordigen staat uit het genot der aardsche dingen niet bekomen, zonder dat zij met bitterheid vermengd zijn.

Vanhier is het spreekwoord: het moeten sterke beenen zijn die de goede dagen kunnen verdragen, en inderdaad dit bevestigt de ondervinding zoo overvloedig, dat des menschen begeerte naar enkel goede dagen, tegen zichzelf is, want wanneer zij die bekomen, kunnen zij ze niet verdragen, een bewijs dat ons het kruis noodig is; even als het vleesch, om het voor het bederf te bewaren met zout wordt ingemaakt, zoo behooren wij de tempering van zuur en zoet, van bijtend zout in de dingen dezes levens gewillig en gaarne aantemen, zoo als God dat schikt.

Aan de Israëlieten die gedurig klaagden en murmureerden over den weg in de woestijn, zegt MOSES: *dat de Heer hen gelijk een arend op zijne vleugelen gedragen en als zijn oogappel bewaard had* (1). Daarmede moeten wij den mond stoppen van die ondankbaren, welke zeggen: dat dit leven meer kwade dan goede dingen oplevert, aangezien dat er aan tallooze genietin-

(1) Deut. XXXII: 10, 11.

gen niet ontbreekt, maar wel aan het verstand en hart om met den Dichter te zeggen, *het aardrijk is vol van zijne goederen* (1).

In dit opzigt is ons de vrome Job tot een voorbeeld, die, toen hij alle zijne goederen verloren had, zeide: *Zouden wij het goede van God ontvangen en het kwade niet ontvangen* (2)?

Doch alle deze goederen zijn uitwendige en natuurlijke dingen, zoo gemeen, dat zij ieder mensch kunnen ten deel zijn. Maar de Christen heeft veel betere en edeler goederen inwendig in zich, dat is: hij heeft het geloof in Christus onzen lieven Heer en Zaligmaker in zich, want even gelijk ik te voren gezegd heb dat het allerergste kwaad bij den mensch inwendig is, even zoo is het allerbeste goed innerlijk en verborgen; men kan het niet zien, hij heeft het in het geloof, want als een Christen dat reeds ondervond, dan was hij reeds in den Hemel. Christus zegt ons Luk. XVII: 21, *het Koninkrijk Gods is binnen u*. Want het

(1) Psalm CIV: 24. (2) Job. II: 10.

geloof te hebben, is de waarheid, en het woord Gods te hebben, en die dat heeft, heeft den Schepper aller dingen, beide den Vader en den Zoon.

Wanneer het den mensch ten vollen openbaar werd, hoe groot deze goederen waren, zoo zou hij het in dit leven niet kunnen dragen noch uithouden. Daarom worden dezelve van God genadiglijk verborgen, tot dat zij in hare volkomenheid kunnen ontdekt worden: even gelijk goede en wijze Ouders hunne kinderen kleine geschenken geven, om daardoor derzelve hoop op meerdere op te wekken en te vermeerderen.

Doch deze inwendige goederen vertoonen zich somwijlen, en komen te voorschijn, wanneer het hart met vreugde vol vertrouwen en toeverzigt op God vervuld, van en tot Hem spreekt, de zoetheid en kracht van zijn woord smaakt, en een heerschende lust openbaart, niet alleen om God te dienen, in alle goede werken te leven, maar ook naar zijnen wil zich aan allerlei lijden te onderwerpen, hetwelk alles ten bewijze

strekt, dat er een oneindig en onuitsprekelijk goed voor de ziel aanwezig is, een onuitputtelijke bron van heil en zaligheid, uit welke deze kleine druppelen des levendige waters voortvloeijen, welke hier reeds het gemoed zoo kunnen overstelpen, dat men als buiten zichzelf opgetogen wordt.

§ 2.

Van het toekomstige goed.

Aan menschen, die geene Christenen zijn, kan men in hunne wederwaardigheden en lijden weinig troost geven uit het toekomstige, om dat het voor hen zoo onzeker is; de hoop, het zal beter worden, is bij hen alleen naar menschelijke berekening, eene oorzaak van veel te teleurstelling, en tevens van het staan naar groote dingen. Men zegt met den rijken dwaas: *Ik zal mijne schuuren afbreken en grootere bouwen. en tot mijne ziel zeggen: eet en drink, want gij hebt vele goederen voor vele jaren. Maar God zegt: gij dwaas! men zal uwe ziel in*

dezen nacht van u afeischen, en het geen gij vergaderd hebt, wiens zal het zijn? Alzoo is het met dien die zichzelve schatten vergaderd en niet rijk is in God (1).

Schoon nu zulke menschen van die toekomstige goederen ten eenemaal onzeker zijn, zoo hebben zij toch in deze hunne hoop een behoedmiddel om niet te vertwijfelen in hunne bezwaren, of tot ergere daden te vervallen. Waarom wij het als eene gave Gods mogen aanmerken, niet op dat zij hierop zich zouden verlaten, maar op dat zij door de teleurstelling zouden bewogen worden tot de ware en bestendige hoop die alleen in God is.

De Christenen hebben de allergrootste goederen in de toekomst te wachten, maar niet anders dan door lijden en dood, om niet te zeggen dat zij in hun eigen goed, de waarheid in den Heer Jezus Christus, van dag tot dag toenemen, zoo hebben zij twee aanmerkelijke voordeelen door den dood te verwachten.

(1) Luk. XII: 18, 21

De eerste is, dat door den dood alle moeite, verdriet en lijden dezes levens geëindigd wordt. De dood der ongeloovigen en goddeloozen is de aanvang der smarten. LAZARUS werd getroost, die hier alleen het kwade ondervonden had; terwijl de rijke brasser zijne gewenschte dingen verloren had, en gepijnigd werd. Van hier is het, dat een Christen, het zij hij sterve, of geneest en leeft, altijd gelukkig is. Het is eene groote zaak, dat het geen voor anderen het allerergste is, voor ons Christenen het beste gewin is. Christus heeft het grootste kwaad tot het grootste goed gemaakt; ja de dood is voor den Christen vernietigd, heeft niets verschikkelijks, uitgenomen de gedaante; zijn geweld, zijne kracht is weggenomen, waarom Hij in de Schrift ook meer een slaap genoemd wordt. Het andere goed, dat ons de dood aanbrengt, is dat Hij een einde maakt aan de zonde. Wanneer wij nu daarom alleen den dood niet liefhebben, dan is het een teeken, dat wij de zonde in ons niet genoeg verfoeijen, noch kennen.

Hoe groot is Gods barmhartigheid dat het geen als een bezolding der zonde over ons gekomen is, nu voor het geloof en in de hand van Christus, een verlosser van dezelve geworden is. Daarom wie het leven en de Godzaligheid lief heeft, moet van wege den nood zijner ziel, den dood niet vreezen, maar beminnen en verlangen. Die dit nog niet doen kan, bidde God, dat hij daar toe gerake, en met blijdschap zegge: Uw wil geschiede!

§ 3.

Van het voorbijgegane goed.

Mijn gebeente was voor u niet verholen, als ik in het verborgen gemaakt ben. Uwe oogen o! God! hebben mijnen ongeformeerden klomp gezien, en alle deze dingen waren in uw boek geschreven, de dagen als zij geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was (1). Met deze woorden meent

(1) Psalm CXXXIX: 15, 16.

DAVID niet anders, dan dat wij alles, wat wij zijn en vermogen, geheel aan God te danken hebben en dat Hij voor ons zorgde, toen wij aan Hem nog niet denken konden. Wie had aan de moeder de zorg gegeven het kind te zogen, te verzorgen, op te kweken, lief te hebben? Wij zouden dit niet weten, indien wij het niet aan andere kinderen zagen. Want het is alles aan ons gebeurd, even als hadden wij toen geslapen, of nog niet geboren waren; wij wisten er niets van, toen God alzoo voor ons zorgde, wij hebben er ook niets toe medegewerkt. En dan zouden wij nog twifelen, of God nog heden voor ons zorgde? Als deze ervaring den mensch niet onderwijst en sterkt, dan weet ik niet, wat het doen zal. PETRUS zegt ons: *Werpt alle uwe bekommernissen op Hem; want Hij zorgt voor u* (1). Welk aangenameer woord kunnen wij hooren dan dit: God zorgt voor u; als wij dan onze bekommernissen niet op Hem werpen, maar hetzelve willen doen, dan willen wij het

(1) 1 Petr. V: 7.

God uit de hand nemen, en ons zelve met vreeze en angst, en vergeefschen arbeid kwellen, ons leven verdrietelijk maken, en nutteloos afmatten. Dat zegt ons de wijze Prediker (1), is eene moeilijke bezigheid, ijdelheid en kwelling des geestes. Wij moeten geene andere bezorgdheid hebben, dan om niet bezorgd te zijn, of God te willen verhinderen dat Hij voor ons zorge.

[„ Voegen wij hier nu nog bij de ontelbare zegeningen, weldaden, bewaringen en verschooningen welke wij in alle de jaren onzes levens genoten hebben, dan moeten wij met den Dichter uitroepen: *Hoe magtig veel zijn hare sommen! Zou ik ze tellen? Zij zijn meerder dan het zand der zee* (2)! Wie heeft u gevoed en gekleed? Wie u bewaard en geleid? Wie u ondersteund en doorgeholpen? Hoe vele honderde dagen vloeiden henen zonder eenige kommer of leed? De menschen zijn gewoon vele dingen te berekenen, maar twee dingen zijn zij buiten staat op te tellen: *Gods*

(1) Pred. I: 14.

(2) Psalm CXXXIX: 17, 18.

»weldaden en hunne zonden. Beide is als eene
 »zee, waar wij geen grond kunnen vinden,
 »en zoudt gij dan o mensch! bij het tegen-
 »woordige kwaad, dat gij thans moet dra-
 »gen, die duizenden, ja millioenen zegenin-
 »gen, welke gij zoo vele maanden en jaren
 »van de barmhartigheid uwes Gods ruim
 »en overvloedig genoten hebt, voorbij zien,
 »en als niets achten? Neen zeggen wij veel-
 »eer tot ons zelve:

» *Vergeet nooit één van zijn weldadigheden,*

» *Vergeet ze niet, 't is God die ze u bewees.*"]

§ 4.

Van de goede dingen beneden ons.

Wij hebben tot dus ver gesproken van de goede dingen die ons behooren, nu moeten wij zien op hetgeen wij door vergelijking met anderen en buiten ons kunnen opmerken. Onder ons zijn de gestorvenen en de rampzaligen. Het zal u misschien verwonderen, welk goeds wij daar zouden vinden

kunnen. Maar wanneer wij ons met deze vergelijken, dan zien wij onze onschatbare voorregten en gewin. Wat is het lijden van dit leven met het hunne te waarden? Wij zien in hen de Goddelijke gerechtigheid, en schoon het voor ons zwaar is, om de uitoefening derzelve te loven en te verheerlijken, zoo moeten wij toch deze, zoo wel als zijne barmhartigheid prijzen en aanbidden.

[»De dooden kunnen God niet meer prijzen en loven op aarde, maar wel de levenden. Zij kunnen zich niet meer bekeeren, indien zij het in hun leven verzuimden, maar voor ons is het nog de wel aangename tijd, de dag van zaligheid. Zij kunnen niet meer inhalen en vergoeden wat zij aan hunne bloedverwanten, vrienden, aan kranken en armen verzuimd en nagelaten hebben. Kunnen niet door raad, vermaning en voorbeeld den verdwaalden te regt helpen, den wankelmoe-digen versterken, noch het licht van hun geloof en Godzaligheid laten schijnen voor

»de menschen; maar dat kunnen wij nog,
 »en denken wij aan de rampzaligen die
 »reeds in den staat des doods zijn, welk
 »een onderscheid! Zij worden gestraft in
 »Gods toorn, maar wij gekastijd ten onzen
 »nut; zij worden verteerd, wij gelouterd; zij
 »hebben geene verzachting, wij menigvuldige
 »verkwikking in ons lijden; zij zien geen
 »einde aan hunne smarten, maar wij mogen
 »ons verblijden, dat onze verdrukking haast
 »voorbij gaat. Zoo dan, mijne Broeders!
 »laat ons juichen en roemen dat wij van
 »den Heer nog getuchtigd worden, op dat
 »wij met de wereld niet zouden veroordeeld
 »worden; en hoe zwaar ook ons lijden zij,
 »of immer worde, nooit zeggen: het is
 »buiten hope! Dat mag nooit op aarde althans
 »door geen Christen gedacht worden. Zoo
 »mogen en moeten de verlorenen op wien
 »de toorn Gods blijft, spreken, maar die
 »verlost is van den toekomenden toorn door
 »Jezus Christus, en gekastijd wordt door den
 »liefdevollen Hemelschen Vader, mag niet al-
 »leen, maar moet bij het geduldig zijn in

»de verdrukkingen, zich ook verblijden in
 »de hope, dat alle dingen hem zullen me-
 »dewerken ten goede, en geene benaauwd-
 »heid, pijn of smart, geene tegenwoordige
 »en toekomstige dingen hem zullen scheiden
 »van de liefde Gods, welke is in Christus
 »Jezus.”]

§ 5.

Van de goede dingen aan de linker-zijde.

Wij denken hier wederom aan onze wan-
 gunstige, verstandige en booze medemen-
 schen die met ons op deze wereld leven.

Het goede, dat wij hier moeten aanmer-
 ken, is tweeledig.

Vooreerst: Menigmaal hebben zij over-
 vloed van tijdelijke goederen, zijn in eer
 en aanzien in de wereld, hebben grooten
 invloed en magt, baden zich in voorspoed.
 Zoo zag het ASAPH reeds in zijnen tijd:
*Ziet deze zijn goddeloos, nochtans hebben
 zij ruste in de wereld, zij vermenigvuldigen*

het vermogen (1). Want de Heer stort over hen zoo veel goeds uit, om te toonen hoe goed, barmhartig en genadig Hij is over de opregten, gelijk dezelve vrome ASAPH aan het begin van dien Psalm zegt. *Immers is God Israël goed; dengenen die rein van harte zijn* (2). Als God toch jegens de booze menschen zoo goedertieren is, hoe veel grooter moet dan zijne weldadigheid en liefde jegens de vromen zijn? Is het dat hij de eersten weinig smart doet bejegenen, en daartegen de tegenspoeden der regtvaardigen vele doet zijn? Dit geschiedt op dat deze in de tegenwoordige aardsche goederen en genoegens zich niet alleen zouden verblijden, maar veel meer in de verborgene en toekomstige hun goed en deel zouden zoeken, zoo besluit het ook ASAPH vers 28. *Het is mij goed nabij God te zijn. Ik zette mijn vertrouwen op den Heere Heere, om alle uwe werken te vertellen.* Derhalve wordt door de tegenoverstelling der goede dingen, die de Goddeloozen overvloedig genieten,

(1) Psalm LXXIII: 12.

(2) Psalm LXXIII: 1.

en der kwade die wij lijden, ons geloof gewekt en geoefend, om op de onzichtbare goederen te zien, ons met dezelve te troosten en het lijden klein te achten.

Ten tweede: Zijn hunne kwade dingen door Gods beschikking ons ten goede, hunne zonden zijn wel den zwakken tot aanstoot, maar voor den sterkeren, oefening der deugd, en oorzaak des strijds. *Want zalig is de man, die de verzoeking verdraagt, want als hij zal beproefd zijn, zal hij de kroone des levens ontvangen* (1). Welke verzoeking is grooter dan de menigte voorbeelden in het kwade, *het is noodzakelijk* zegt Jezus, *dat er ergernissen komen, maar wee der wereld van wege de ergernissen* (2). Indien de wereld door verleiding niet kan doen struikelen zoekt zij door lijden en vervolging ons te overwinnen; het is door het voorbeeld der zondaren dat zij ons tot zich zoekt te trekken, of door bitteren haat van zich te stooten.

Alzoo heeft God het verordend, dat in de zonden en in de vervolgingen der wereld

(1) Jacob I: 12. (2) Matth. XVIII: 7.

ons goed bevorderd wordt, en het geen zij doet om ons te beschadigen, juist moet dienen, om ons nut en winst bezorgen, wanneer men ze maar regt doorstaat. *Wie is het, zoo vraagt PETRUS, die u kwaad (nadeel) doen zal, indien gij navolgers zijt van het goede* (1). Hoe komt het dat zulk een Christen niet beschadigd wordt, daar hij soms verslagen en gedood wordt? Om dat de vijanden hem wel naar den uitwendigen mensch kunnen verderven, maar naar den inwendigen versterken en volmaken. Alzoo zien wij, dat wij overal te midden van goede dingen wonen als wij wijs en voorzigtig zijn, gelijk wij te gelijk onder de kwade ons bevinden. Zoo wonderlijk zijn door de Goddelijke goedheid alle dingen gematigd en vereenigd.

§ 6.

Van het goede aan de regter-zijde.

Wij aanschouwen in onze Christelijke broeders veel goeds en troostelijks, wel niet al-

(1) 1 Petr. III: 13.

tijd met de oogen des ligchaams, maar met die onzer ziel. Wij zien sommigen hunner rijk en geëerd. PAULUS schrijft aan TIMOTHEUS, *den rijken dezer wereld te bevelen, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch hunne hope stellen op de ongestadigheden des rijkdoms, maar op den levendigen God* (1). Hij verbiedt echter niet om rijk te zijn. ABRAHAM, IZAAK en JACOB waren rijk, DANIEL en zijnen medgezellen waren in groote eere. Want God geeft ook de zijnen overvloed van tijdelijke goederen tot hunne en anderer vertroosting en zegen. Doch deze zijn slechts schaduwen der betere en waarachtige goederen, welke zijn: geloof, hoop en liefde en andere genadegaven, die het deel zijn van alle de kinderen Gods, en dit is de gemeenschap der Heiligen, in welke wij ons mogen be-roemen. Hebben wij te zamen gemeenschap aan het zelfde lijden, wij hebben het ook aan dezelfde goederen, schatten en gaven.

Derhalve als ik lijde, dan lijd ik niet alleen, met mij lijden Christus mijn Heer en

(1) 1 Tim. VI: 17.

Zaligmaker en alle Christenen. [» Want het
 » is één ligchaam: de broeder die hongert,
 » dorst, naakt is of gevangen en vervolgd
 » wordt, al was hij ook de minste van allen,
 » wordt door Hem, die het hoofd is, be-
 » schouwd als een deel van zijn ligchaam,
 » wiens lijden Hij zich niet alleen aantrekt,
 » maar als het zijne aanmerkt (1); desgelijks
 » als een lid lijdt, dan lijden alle de leden,
 » hunne deelneming, hunne liefde, hun ge-
 » bed voor mij, moet mij verkwikken en
 » sterken."] Wat ik verdraag, doe ik niet
 alleen, maar met de hulp van zoo vele
 kinderen Gods en van onzen lieven Heer
 en Zaligmaker zelve. Zulk eene groote zaak
 is de gemeenschap der Heiligen welke wij
 belijden. Ja zelfs de eenzame weg des doods
 is voor ons niet eenzaam, want wij gaan
 dien weg met de gansche Christelijke kerk.
 [» Dezelve kracht, hulp en troost, welke
 » onze broeders ontvangen, is ook ons toe-
 » gezegd, wanneer zij in zwakheid sterk, in
 » bezwaren moedig, onder pijn en smart

(1) Matth. XXV: 35 en vervolg.

»geduldig, in nood en dood vol vertrouwen
 »zijn, dan moeten wij ons verblijden gelijk
 »kinderen van een huis, in elkanders wel-
 »stand deel nemen. Hebben wij die kracht
 »en troost niet in ons lijden, welke wij bij
 »hen bespeuren, dat komt van ons, en niet
 »van den Heer, om dat wij in het ongeloof
 »zijn, niet op de heerlijke beloften Gods
 »letten, niet op de goede dingen die er
 »allerwege zijn, zien, of ze voor wat kleins
 »houden, en door dat ongeloof komen wij
 »in het ongeduld, worden wij verdrietig,
 »klagen heimelijk over God, terwijl wij
 »over ons zelve moesten klagen, dat wij
 »zulke kleinzeerige, weerstrevige en ondank-
 »bare menschen zijn, dan moeten wij uit
 »Hebr. XI die wolke der getuigen van ge-
 »loofshelden ons vertegenwoordigen en ons
 »schamen. Zoo lang wij nu zoo verdrietig
 »zijn, kan het niet beter met ons worden,
 »want evenmin als een schilder op het doek
 »dat in een golvende beweging is, het beeld
 »kan afmalen, even zoo min kan Christus
 »zijn beeld in ons hart oprigten, als het

»niet stil onder God is. Zijn wij leden van
 »één ligchaam, dan is de liefde en trouw
 »des Heeren voor allen één, want *een zelve*
 »*is Heer over allen, rijk zijnde over allen*
 »*die Hem aanroepen* (1) en het gezegend
 »Hoofd staat even zoo gereed om de minst
 »sierlijke leden van het ligchaam te helpen,
 »als die welke meerder geacht worden.

»De goede dingen, welke wij hier verder
 »moeten opmerken, ter onzer vertroosting,
 »zijn de vriendelijke woorden der bemoedi-
 »ging en ondersteuning welke wij van onze
 »deelneemende Christelijke vrienden ontvan-
 »gen, ja wel eens van minder bekenden en
 »geheel vreemden. Wie beschikt ze? Is
 »het niet onze liefdevolle en getrouwe Leids-
 »man, het zijn dikwijls de Engelen in men-
 »schelijke gedaante, die Hij ons toezendt.
 »Zoo heeft de Heer niet geleden, toen ston-
 »den de vrienden van verre, Hij was van
 »God en menschen verlaten. Zulk eene proef
 »wil hij van ons niet vergen. Ja al was het
 »dat wij van geen menschelijken vriend hulp

(1) Rom. X: 12.

» of deelneming ontvingen, (hetgeen toch
 » bijna nooit het geval is) dan nog hebben
 » wij eene geheele schaar van onzichtbare
 » vrienden, die in ons geloof, strijd en lijd-
 » zaamheid, hartelijk deel nemen. De bede,
 » uw naam o Vader! worde geheiligd, geschiedt
 » door onze gezaligde broeders in den Hemel,
 » is ook voor de achtergelatene vrienden die
 » nog op aarde zijn. De Engelen zijn meer
 » dan wij weten, de aanschouwers van onze
 » beproevingen, en het bloed niet alleen,
 » maar ook de tranen der lijdenden zijn
 » dierbaar in de oogen van den grooten
 » redder en herder onzer zielen.”]

§ 7.

Van de goede dingen boven ons.

Slaan wij het oog naar boven op onzen
 Heer Jezus Christus, zoo als Hij van de
 dooden is opgestaan, met eer en heerlijk-
 heid gekroond is. Hier kunnen wij de al-
 lerhoogste vreugde en vertroosting smaken.

Want *Hij sterft niet meer, en de dood kan niet meer over Hem heerschen* (1). Zijne opstanding is mijne opstanding, en al wat Hij daar door verworven heeft, is het mijne. *Hoe zullen mij dan niet alle dingen door en met Hem geschonken worden* (2). Wat heeft de Heer nu met zijne verrijzenis uitgewerkt? Hij heeft de zonde te niet gedaan, de gerechtigheid aangebragt, den dood en de hel overwonnen, eene eeuwige eer en zaligheid verworven.

Dit zijn zulke onschatbare goederen, dat het menschelijke hart nauwelijks gelooven durft, dat haar zulke heerlijke zegeningen gegeven zijn. Een Christen mag zich in de verdiensten en goederen van Christus zoo beroemen, als of hij het zelve gedaan en verdiend had, ja hij mag onverschrokken het oordeel Gods te gemoet gaan. Zulk een groote zaak is het geloof, zulke heerlijke goederen geeft het ons, tot zulke kinderen en erfgenamen Gods maakt het ons. Daarom mag het met vol vertrouwen juichen:

(1) Rom. VI: 9. (2) Rom. VIII: 32.

Dood! waar is uw prikkel? Graf! waar is uwe overwinning? De prikkel des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet: maar Gode zij dank! die ons de overwinning geeft door Jezus Christus (1). Dat is zoo veel gezegd, de wet maakt ons tot zondaars, en de zonde maakt ons schuldig. Wie heeft nu die twee dingen, zonde en schuld overwonnen? Heeft dat onze gerechtigheid gedaan? of ons leven? Neen! maar onze Heer Jezus Christus toen Hij uit de dooden is opgestaan, en de zonde en dood veroordeeld en ons zijne gerechtigheid mede gedeeld heeft, toen Hij zijne hand op ons gelegd heeft waardoor wij genezen zijn geworden, om zijne geboden te bewaren, de zonde en den dood te overwinnen. Gelijk het nu onmogelijk is, dat Christus in zijne gerechtigheid Gode niet welgevallig zijn zou, alzoo onmogelijk is het dat wij God in ons geloof waar door wij aan Christus gerechtigheid vasthouden, niet zouden behagen.

(1) 1 Cor. XV : 55, 56.

[» Als wij naar boven zien , dan vertegen-
 » woordigen wij ons de geheele menigte der
 » duizenden en millioenen onzer vooruit-
 » gereisde broeders , die den strijd volstreden
 » hebben , en het einde van hun geloof , de
 » zaligheid der zielen , reeds verkregen hebben.
 » Zij zijn te huis gekomen . Toen zij op aarde
 » waren , hebben zij ook even zoo geleden
 » en geweend , gelijk wij nu doen , ja velen
 » hunner hadden het banger en zwaarder ,
 » zij zijn het te boven gekomen , en roepen
 » ons als 't ware toe : houdt moed ! het uur
 » van verlossing en zegen komt ook voor u !
 » Wij wachten u eerlang bij ons , na lijden
 » hoon en spot wordt heerlijkheid ook uw
 » lot . *Het lijden van de tegenwoordige we-*
 » *reld is niet te waardeeren met de heerlijk-*
 » *heid , die aan ons zal geopenbaard worden* (1).
 » Zoo sprak PAULUS die het lijden van dezen
 » tijd , en de zaligheid des Hemels meer dan
 » iemand onzer van nabij kende . De H.
 » Schrift put zich als 't ware uit , om ons

(1) Rom. VIII : 18.

»de grootste denkbeelden en verwachtingen
 »van die gelukzaligheid in te boezemen.
 »Het is eene *verzadiging van vreugde*; en van
 »den *honger en dorst der ziel*; een *feestmaal-*
 »*tijd*; eene *onverwelkelijke en onbevlekkelijke*
 »*erfenis*; eene *kroon des levens*; een *ingaan*
 »*in de vreugde des Heeren*; een *heerschen met*
 »*Hem*; een *zien van God*; een *altijd zijn bij*
 »*Christus*; *Hem gelijk wezen en zien gelijk*
 »*Hij is*. Verheft het neergebogen hoofd
 »mijne Broeders! omhoog! Wat hier onder
 »de zon geschied en geleden wordt, gaat
 »voorbij, neemt een einde; maar de vreugde
 »en zaligheid des Hemels kennen noch maat
 »noch grenzen; door het geloof verstaan
 »wij deze dingen, en verblijden ons in de
 »hope der heerlijkheid. Sluiten wij het
 »vleeschelijke oog, het ware leven is omhoog.
 »Het komt zeker. Het nadert met rassche
 »schreden, nog maar eenige dagen geduld.
 »*Waar ik ben, daar zal ook mijn dienaar*
 »*zijn* (1), dat heeft de Heer gezegd. Wan-

(1) Joh. XII: 26.

»neer de plaats in 's Vaders huis voor u
 »bereid is, en gij voor de in bezitneming
 »dier plaats bekwaam zijt, dan komt Hij
 »om u tot zich te nemen. De verdrukkingen
 »in *Egypte*, en de ontberingen in de
 »woestijn moesten voorafgaan, om ISRAËL
 »geschikt te maken voor de intrede in
 »*Kanaän*: zoo moet ook het lijden in de
 »aardsche school der beproeving ons lou-
 »teren, oefenen en vormen voor den ingang
 »in het Hemelsch en eeuwig Koningrijk.
 »Zonder strijd is er geene kroon te wachten,
 »en het is een slecht soldaat die geen gevaar,
 »geene ontbering voor zijnen Koningen Vader-
 »land over heeft, en slechts zijn gemak be-
 »doelt, maar het oog op de kroon, het ver-
 »trouwen op den Veldheer en het volgen
 »van zijnen voorgang, maakt hem moedig en
 »krachtig. *Zoo zijt dan langmoedig mijne Broe-*
 »*ders! versterkt uwe harten want de toekomst*
 »*des Heeren genaakt* (1). Wacht op den Heere
 »en houdt zijnen weg. *Wij houden ze gelukzalig*

(1) Jacob. V: 8.

»die verdragen, gij hebt de verdraagzaam-
»heid Jobs gehoord, gij hebt het einde des
»Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhar-
»tig is en een ontfermer (1), en dat zal Hij
»aan alle zich betoonen, die navolgers zijn
»der genen die door geloof en lankmoedig-
»heid de beloftenissen beërven (2).”]

(1) Jacob. V: 11. (2) Hebr. VI: 11.

Alle deze Stukjes zijn mede te bekomen :

Te *Amsterdam*, bij W. Willems, W. Brave Jr.,
A. B. Saakes, H. Höveker, J. de Boer en J. H.
den Ouden. Te *Delft*, bij J. deGroot. Te *Gro-*
ningen, bij M. Smit. Te *Haarlem*, bij J. B.
van Logchem. Te *'s Hage*, bij de Erve J. Thierrij
& C. Mensing & Zoon. Te *Leyden*, bij de Wed.
J. H. Dusaar. Te *Middelburg*, bij S. van Ben-
them. Te *Utrecht*, bij J. G. van Terveen &
Zoon, P. Quint, J. Kemink & Zoon, J. de
Kruijff en K. Bielevelt. Te *Zutphen*, bij W. C.
Wansleven.

Bij M. WIJT & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsche
Zendinggenootschap, worden ook uitgegeven
de navolgende Kleine Stukjes.

No.		
1.	Evangelische herinneringen aan Kranken.	à 15 Ct.
2.	Over het nuttig Kerkgaan.	- 10 "
3.	Over het doen van Belijdenis.	- 10 "
4.	Een woord voor menschen die niet ter kerk kunnen gaan.	- 10 "
5.	Het Christendom beschaamd door Heidenen.	- 10 "
6.	Evangelische herinneringen aan Bedroefder.	- 15 "
7.	Evangelische herinneringen aan Vaders en Moeders.	- 20 "
8.	Een woord aan Vaders en Moeders, over den Doop.	- 05 "
9.	Over het allerbeste Boek.	- 10 "
10.	Onderwijs over het Bijbellezen.	- 25 "
11.	Levensgeschiedenis van den grootsten Man.	- 25 "
12.	Iets over het Avondmaal.	- 15 "
13.	Opwekking tot de huisselijke Godsdiens.	- 15 "
14.	Zamenspraak tusschen drie vrienden over de Wedergeb.	- 07½ "
15.	Het leven van William Kellij.	- 15 "
16.	Drie zamenspraken tusschen een Leeraar en een Huism.	- 15 "
17.	Het dorp Eevenhoef, tot vorigen welvaart hersteld.	- 25 "
18.	Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	- 20 "
19.	Waarschuwing tegen de Ontucht.	- 50 "
20.	Iets voor herstelden uit krankheid.	- 20 "
21.	Iets voor Gevangenen.	- 45 "
22.	Geschenk der christelijke liefde voor kinderen	- 50½ "
23.	Geschenk voor Lidmaten der christelijke kerk.	- 25 "
24.	Heb ik wel genoeg voor de Eeuwigheid?	- 20 "
25.	Tweede Geschenk der christelijke liefde voor kinderen	- 25 "
26.	Voor Dienstboden.	- 25 "
27.	Over de Feesten.	- 20 "
28.	Iets voor Armen.	- 10 "
29.	Jezus, de geneesmoester van kranken.	- 12½ "
30.	Evangelische Herinneringen aan oude lieden.	- 22½ "
31.	Verzameling van leerz.brieven en opwekkende verhalen	- 20 "
32.	Opwekking tot weltevredenheid.	- 20 "
33.	Een goed woord aan christen-ouders over de opvoeding	- 20 "
34.	Franks, de kracht des Geloofs.	- 15 "
35.	Schets van het leven van Afrikaner.	- 10 "
36.	Waarschuwing tegen het Kwaadspreken.	- 10 "
37.	Iets over de Zelfkennis.	- 20 "
38.	Een woord van onderrigt en troost, in Sterfhuizen.	- 25 "
39.	Men doet niet, wat men kan.	- 17½ "
40.	Vriendelijke raad aan zwaarmoedigen.	- 25 "
41.	Waarom word ik niet beter?	- 25 "
42.	Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen?	- 20 "
43.	Gedenk te Sterven.	- 25 "
44.	Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde.	- 17½ "
45.	Opwekking tot getrouwe deelneming in het Maan- delijksche Gebed.	- 27½ "

*Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN
zijn ook te bekomen de volgende Kleine Stukjes.*

No.		à 10 Ct.
1.	Noodzakelijkheid der kennis van Jezus Christus	- 15 "
2.	Het geluk van God tot zijnen Vriend te hebben.	- 15 "
3.	Het waar geluk, geschetst in drie gesprekken.	- 40 "
4.	Van Eijk, iets over de Bekeering.	- 10 "
5.	» » over de Sacramenten.	- 45 "
6.	» » over de Regtzinnigheid.	- 40 "
7.	» » voorbeelden van Vroegbekeerden.	- 05 "
8.	» » bij de uitdeeling des Bijbels.	- 10 "
9.	Jezus, de ware Zondaarsvriend..	- 05 "
10.	Een boekje voor menschen, die het niet willen lezen	- 10 "
11.	De godvruchtige Krijgsman.	- 05 "
12.	Iets over het Vloeken.	- 10 "
13.	Hartelijke opwekking en welmeenende raad.	- 20 "
14.	De weg des Heils, in zestien korte voorstellen.	- 20 "
15.	De godvruchtige Zeeman.	- 07½ "
16.	Een woord tot bemoediging.	- 15 "
17.	Iets over de Vereeniging.	- 10 "
18.	Jonathan de Baggerman.	- 05 "
19.	Franke, heilige en veilige weg.	- 10 "
20.	Overdenking over het Wederzien.	- 07½ "
21.	Ernstige gedachten over de Eenwigheid.	- 10 "
22.	Raadgevingen. Wenken. Middelen.	- 20 "
23.	Leven en Sterven van een vroeg godvreezend Dochtertje	- 05 "
24.	Onderwijs om zalig te worden.	- 02½ "
25.	Het boerenmeisje.	- 10 "
26.	Jozef.	- 15 "
27.	Schets van Jezus leven.	- 20 "
28.	Vrolijk uitzigt van een 96 jarigen grijsaard.	- 20 "
29.	De goede Moeder.	- 20 "
30.	Th. Hoog, over de vroege Godzaligheid.	- 25 "
31.	— — — — — opleiding van het Nageslacht..	- 30 "
32.	Gedachten van een oud Godgeleerden.	- 50 "
33.	Hogendorp, ootmoed voor God.	- 40 "
34.	Wonderbare oogbeschouwing..	- 15 "
35.	Resler, over de Gezangen...	- 25 "
36.	Een boekje voor menschen om den Bijbel te lez. de 25 Ex.	- 20 "
37.	Honigdroppen uit de Steenrots Jezus Christus.	- 25 "
38.	Lessen der wijsheid voor alle Christenen..	- 12½ "
39.	Een zestiental heknopte Preekjes.	- 10 "
40.	Leven en bekeering van vrouw Langerveld.	- 60 "
41.	Th. van der Groe, zaligmakend Geloof.	- 10 "
42.	Kort Begrip der christelijke religie.	- 30 "
43.	Bekeeringsgeschiedenissen en Sterfbedden.	- 25 "
44.	Spiegel der goddelijke voorzienigheid.	- 10 "
45.	Leven van Mevrouw Paterson..	- 35 "
46.	Gesprekken en Overdenkingen over des Heilands lijden	- 55 "
47.	idem, idem, (tweede Stukje)	- 10 "

A.	Black, de Schoorsteenveger.	- 10 "
B.	Nimmer te Laat.	- 10 "
C.	Nimmer te Vroeg.	- 10 "
D.	De kracht van de Godsdiens.	- 10 "
E.	De Onbesaars-vrond.	- 10 "